

ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΕ ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

Μια αναδρομή στις σημαντικότερες στιγμές στη σκηνή του «Θεάτρου Ένα».

Είναι με πολλά πράγματα που συνδέθηκε το «Θέατρο Ένα» μέσα στα χρόνια. Πρωτίστως όμως τ' όνομά του ταυτίστηκε με ενδιαφέρουσες κι ενίοτε τολμηρές ρεπερτοριακές επιλογές. Υπό την καθοδήγηση του εμπνευστή και καλλιτεχνικού διευθυντή του, Ανδρέα Χριστοδουλίδου, ανέβασε έργα που στον θεατρικό κυπριακό χώρο στα τέλη του '80, όταν έκανε τα πρώτα του βήματα, δύσκολα θα έβλεπαν τα φώτα της ράμπας. Έκανε όμως κι άλλου είδους τολμήματα στην πορεία του. Αναγνώρισε τη μεγάλη σημασία της σωστής τεχνικής υποστήριξης των παραστάσεών του, κράτησε χώρο στη σκηνή του για την τοπική θεατρική συγγραφή και κυρίως για το νέο αίμα –ηθοποιούς, σκηνοθέτες, σκηνογράφους, φωτιστές, ενδυματολόγους, σε αναζήτηση της δικής τους φωνής. Σήμερα, το «Θέατρο Ένα» δεν είναι πια η μικρή, περιθωριακή σκηνή της πρωτεύουσας. Με τέσσερις χώρους στη Λευκωσία και έναν στη Λεμεσό μετρά πλέον εικοσιπέντε χρόνια ζωής και εμείς κάνουμε σταθμό στις σημαντικότερες στιγμές του.

Ο Σωτήρης Μεσάντας ως «Άνθρωπος Ελέφαντας» στην παράσταση που έκανε πρεμιέρα την Πάρασκευή.

ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 1987
Στον κυπριακό θεατρικό χώρο δεν συμβαίνουν και πολλά. Τα πλεφτά είναι περιορισμένα, ο θεατρόκοσμος ολιγάριθμος και η σκηνή κυριαρχείται απ' τον ΒΟΚ και το Νέο Θέατρο του Βλαδίμηρου Καυκαρίδη. Ο Ανδρέας Χριστοδουλίδης είναι ένας νέος σκηνοθέτης που προσπαθεί να βρει τη δική του θέση και επαγγελματικά βρίσκεται σε σημείο κομβικό· είτε να επιστρέψει στην Αγγλία, όπου σπούδασε και δούλεψε για ένα διάστημα, είτε να μείνει εδώ και να το παλέψει. Η απόφαση δεν είναι εύκολη. Στην Αγγλία θα μπορούσε να ξανακτηήσει την πόρτα της Εθνικής Όπερας της Ουαλίας με την οποία είχε συνεργαστεί για δυο μεγάλες παραγωγές ως βοηθός σκηνοθέτης, στο «Ο Χριστός Ενασταυρώνεται» σε λιμνρέτο και μουσική του Μποχουσάδβ Μαρτινού και στο «Το Ταΐδι» του Τζον Χόουπ Μίσιον. Έχει επίγνωση όμως πως αυτός ο θεατρικός προσανατολισμός δεν τον αφορά και τόσο. Το Θέατρο που τον ενδιαφέρει να κάνει είναι άλλο. Θέλει παραστάσεις άμεσες, που να καταπιάνονται με σύγχρονους προβληματισμούς και ανησυχίες. Στην Κύπρο όμως το έδαφος είναι φιλόξενο. Ήδη από το 1981 δοκίμασε με τρεις δικές του παραγωγές. Ανέβασε το «Ντούετο για ένα» του Τομ Κερμίνκι στο Σαντεκλέρ (1983), τη «Σαβόλη» του Όσκαρ Ουάιλντ στην Πύλη Αμμοχώστου [με την Πόπη Αβραάμ στον ομόνυμο ρόλο και τον Βάσο Φτωχόπουλο σ' αυτόν του Ιωάννη], και τις «Βάκες» του Ευρυπίδη στη Σχολή Τυφλών. Αν και η ανταπόκριση από το κοινό ήταν θετική, οι αιτίσεις του για συνεργασία με τα δυο μεγάλα θέατρα απορρίπτονται και ο σκηνοθέτης μπροστά στο δίλημμα να μείνει ή να φύγει, παίρνει τελικά την τολμηρή απόφαση ν' ανοίξει τη δική του σκηνή, την οποία από αντίδραση ονομάζει «Θέατρο Ένα».

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1987: Η ΑΥΛΑΙΑ ΑΝΟΙΓΕΙ
Τη στέγη για το νέο του θέατρο ο Χριστοδουλίδης την ανακαλύπτει σε κάτι παλιές αποθήκες του Δήμου Λευκωσίας, τις οποίες ανακαινίζει ενώ παράλληλα κάνει πρόβες πυρετωδώς για την πρώτη του παράσταση στον χώρο που σήμερα βρίσκεται η αίθουσα «Μελίνα Μερκούρη». Θέλει ν' ανεβάσει τον «Ιυάληνο Κάσμο» του Τένσεϊ Ουίλιαμς, του αγαπημένου του θεατρικού συγγραφέα, με την Ιωάννα Σιαφκάλη, τον Βαυκωδίδη Μηχανικό, τον Αντρέα Βασιλείου και την Έλενα Παπαδοπούλου σε σκηνικά-κοστούμια του Σταύρου Αντωνόπουλου. «Υπάρχουν φορές που ακόμα φέρνω στο μυαλό μου σκηνές απ' αυτήν την παραγωγή», θυμάται σήμερα ο ζωγράφος, ο οποίος θα συνεργαζόταν στενά με το νεοσύστατο τότε θέατρο στη διάρκεια της επόμενης δεκαετίας. «Είναι εκείνη η φράση της Αμόντας, "έρχονται έτσι ανάποδα καμιά φορά τα πράγματα...", που την εκτοκίζει όταν στο έργο οι κεντρικοί ήρωες οδηγούνται στην απόλυτη πτώση και τη μοναξιά. Φέρνω, λοιπόν, ακόμα την Ιωάννα [Σιαφκάλη] στο μυαλό μου, η οποία ήταν εξαιρετική στον ρόλο της δεσποτικής μάνας. Όσο για τα σκηνικά που είχα φτιάξει, θυμάμαι χαρακτηριστικά πως είχα βρει πεταμένο σ' ένα δρόμο μια σιδερένια σκάλα, την οποία κουβαλήσαμε τελικά και την ενσωμάτωσαμε στην κατασκευή με τζαμρίες από περωμένα και σπασμένα παράθυρα».

ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ '90 ΚΑΙ ΠΕΡΑ: Η ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΣΥΝΕΧΙΖΕΙ
Το κοινό, αν και διατοκτικό αρχικά, αγκαλιάζει στην πορεία με βέρμη τη νέα θεατρική πρόταση που διεκδικεί την προσοχή και τη στήριξή του. Τα πράγματα, ωστόσο, εξοκολοιουθούν να είναι δύσκολα, ιδιαίτερα από οικονομικής άποψης, για το νεαρό θέατρο. «Ήταν πολύ παρά-

ξενες οι συνθήκες τότε. Συνάντησα τρομακτικές αντιστάσεις για να γίνει αυτό που κάναμε αποδεκτό, αλλά επέμεινα», θυμάται σήμερα ο Ανδρέας Χριστοδουλίδης, ο οποίος εξακολουθεί να είναι ο καλλιτεχνικός διευθυντής του θεάτρου. Τι ήταν αυτό που τον έκανε να μην τα βάζει κάτω; Η πεποίθηση πως η αλληαγή είναι επικλή, την οποία ο μικρός πυρήνας ηθοποιών, σκηνογράφων και ενδυματολόγων (ανάμεσά τους οι Ιωάννα Σιαφκάλη, Αντρέας Βασιλείου, Σοφοκλής Κωμοδρόμος, Μανώλης Μιχαηλίδης, Κώστας Καζάκας, Σταύρος Αντωνόπουλος και Στέφανος Αθηνίτης), που άρχισε να συντάσσεται γύρω από το «Θέατρο Ένα», διεκδικεί δυναμικά και οικολιποτρόπως. Κατ' αρχήν, μέσα από τις ενδιαφέρουσες, σύγχρονες κι ενίοτε τολμηρές ρεπερτοριακές επιλογές. «Θέλαμε να κάνουμε παραστάσεις με τις οποίες ο θεατής να ταυτίζεται, επειδή θα του μιλούσαν στην ψυχή για προβλήματα που τον απασχολούν. Φέραμε, λοιπόν, έργα τα οποία δεν είχαν ανέβει ξανά στην Κύπρο. Έργα τα οποία ήταν πολύ σύγχρονα για την εποχή τους, που άλλα θέατρα δεν τολμούσαν ή δεν τα γνώριζαν για να τ' ανεβάσουν», λέει ο Χριστοδουλίδης για τη φιλοσοφία που εξακολουθεί μέχρι σήμερα να χαρακτηρίζει τον ρεπερτοριακό προσανατολισμό της σκηνής του. Αυτό σταδιακά περνά και στη συνείδηση του κοινού, το οποίο πηγαίνει στο «Θέατρο Ένα» για να δει έργα όπως το «Άγγελος στην Αμερική» που χειριζόταν ζητήματα ευαίσθητα, όπως η ομοφυλοφιλία και το AIDS [ανέβηκε το 1995 με τους Μαρίνο Ξενοφώντος, Κώστα Καζάκα, Ιωάννα Σιαφκάλη, Τάκη Καϊμακλιώτη, Κυριάκο Ευθυμίου και Έλλη Κυριακίδου] ή το «Madame and Butterfly» [το 1993 με τους Μάνο Παντελίδη, Κυριάκο Ευθυμίου και Ιωάννα Σιαφκάλη στους πρωταγωνιστικούς ρόλους] που έμεινε στη θεατρική κυπριακή ιστορία επειδή για πρώτη φορά τοποθεήσε ανδρικό γυμνό επί σκηνής.

Η διάθεση για πειραμαισμό είναι ένα χαρακτηριστικό που αναγνωρίζει και η κριτική στην 25χρονη πορεία του «Ένα». «Από άποψης ρεπερτορίου, έκανε πολλά ανοίγματα, ειδικά στην αρχή της πορείας του, φέρνοντας έργα αρκετά ασυνήθιστα για τον κυπριακό χώρο», επισημαίνει η Νόνα Μολέσκ, η οποία υπογραμμίζει και μια επιπλέον διάσταση στα όσα έχουμε δει μέχρι σήμερα στη συγκεκριμένη σκηνή· τη ροπή για έργα σασπένς. «Αυτό οφείλεται πιστεύω στην κινηματογραφική φλέβα που κτυπά σ' αυτό τον μικρό χώρο, που προσφέρεται για τέτοιου είδους αναζητήσεις με έργα μυστηρίου κι έργα σκατεινά, πράγμα που επιβεβαιώνεται σήμερα με την επιλογή του 'Ο Άνθρωπος Ελέφαντας' του Μπέρναρντ Πόμερανς», εξηγεί η κριτικός θεάτρου, κάνοντας αναφορά στη νέα παραγωγή, που έκανε πρεμιέρα την περασμένη Πάρασκευή.

Η πρόθεσή για ρεπερτοριακά ανοίγματα επι-

βεβαιώνεται κι απ' την επένδυση του συγκεκριμένου θεάτρου στην τοπική συγγραφική παραγωγή. Παρότι το είδος δεν ευδοκίμει στον κυπριακό θεατρικό χώρο, στη σκηνή του ανεβαίνουν επιθεωρήσεις και θεατρικά Κυπρίων, όπως το «TV 69» (1995) του Βάσου Φτωχόπουλου που σπριρίζει την κυπριακή κοινωνία και το «Senza Storia» (2000) επίσης με την ίδια διάθεση του Νέερ-χου Ιωάννου, ενώ με τη νέα σεζόν θα δούμε την πρώτη θεατρική συγγραφική απόπειρα της Αργυρώς Τουμάζου με τίτλο «Ο Διακόπτης» [πρεμιέρα 23 Ιανουαρίου 2013] σε σκηνοθεσία Αλεξίας Παπαλαζάρου. Επίσης, αγκαλιάζει, υποστηρίζει και αναπτύσσει μια πολύχρονη σχέση με ηθοποιούς, στους οποίους επιστεύεται πρωταγωνιστικούς ρόλους, δίνοντάς τους έτσι την ευκαιρία ν' αποδείξουν τις ερμηνευτικές τους ικανότητες. Ανάμεσά τους η Ιωάννα Σιαφκάλη, ο Κώστας Καζάκας, η Έλλη Κυριακίδου, ο Μανώλης Μιχα-

ηλίδης, η Έρικα Μπεγέτη, ο Σωτήρης Μεσάντας, ο Ανδρέας Αραούζος και η Μαργαρίτα Ζαχαρίου για να αναφέρουμε μόνον ορισμένους απ' τους ανθρώπους του θεάτρου που βρέθηκαν κοντά στη σκηνή του «Ένα» στη διάρκεια της ζωής του. «Είναι σκληρός ο χώρος μας και θα γίνει ακόμα σκληρότερος. Εμένα με αγκά-λισε το 'Θέατρο Ένα' και μάλιστα δυο φορές κι αυτό μου έδωσε μέσα στα χρόνια ένα αίσθημα ασφάλειας», είναι η άποψη του Σωτήρη Μεσάντα, ο οποίος από το 2001 οπότε και ερμήνευσε τον πρωταγωνιστικό ρόλο στο «Κουρδιστό Πορτοκάλι» ανήκει στη νέα γενιά ηθοποιών που συνδέθηκαν με τη σταδιοδρομία του θεάτρου. «Δεν είναι ένα απρόσκλητο θέατρο, αλλά φροντίζει να διατηρεί στενές σχέσεις με τους ανθρώπους του, δίνοντάς τους ευκαιρίες. Για αυτό και πιστεύω πως όσοι έχουν συνεργαστεί μαζί του έχουν πάει ένα βήμα πιο μπροστά, είτε έχουν μείνει στην ομάδα του είτε έχουν προχωρήσει», καταλήγει ο ηθοποιός.

Είναι όμως και κάτι ακόμα που κάνει το «Θέατρο Ένα» να ξεχωρίζει· η έμφαση στην τεχνική υποστήριξη των παραστάσεών του και ιδιαίτερα στον σωστό φωτισμό. «Κοιτάζοντας αναδρομικά την πορεία του, οι παραστάσεις του τεχνικά είναι φροντισμένες. Το συγκεκριμένο θέατρο πάντα κοιτάζει την αισθητική των παραγωγών του, αν και ορισμένες φορές μπορεί κανείς να διακρίνει μια ψαλίδα μεταξύ οράματος και αποτελέσματος», είναι η άποψη της κ. Μολέσκ. Σε σχέση με την αισθητική απόδοση των έργων, ο Σταύρος Αντωνόπουλος επισημαίνει επιπλέον την προσπάθεια να καταρριφθεί η απόσταση μεταξύ θεατή και δράμε-νου. «Για πρώτη φορά στη σκηνή του 'Θεάτρου Ένα' επιδιώκεται η αμεσότητα. Πολλές από τις παραστάσεις του τοποθετούν τους θεατές πολύ κοντά ή ακόμα και μέσα στο δρώμενο».

ΤΟ «ΘΕΑΤΡΟ ΕΝΑ» ΣΗΜΕΡΑ ΚΑΙ ΑΥΡΙΟ

«Ιυάληνος κάσμος», λοιπόν, «Λεωφορεία ο Πόθος» και «Ορφείας στον Άδη» του Ουίλιαμς· «Ο Πατέρας» του Στρίντμπεργκ, «Επικίνδυνες Σχέσεις» του Χάμιπτον και «Ανεμοδαρμένα Ύψη» της Μπρόντε· «Cabaret» του Ίσεργουντ και πιο πρόσφατα «Άντιγόνη» του Σοφοκλή είναι μερικές από τις δεκάδες παραστάσεις που ξεχώρισαν στη σκηνή του «Θεάτρου Ένα» σ' αυτή τη μακρόχρονη πορεία του κατά την οποία αναγνωρίστηκε, καθιερώθηκε και σε στιγμές αμφισβητήθηκε. Σήμερα με πέντε σκηνές σε Λευκωσία και Λεμεσό [κύρια σκηνή, άλλος χώρος, φουαγιέ, Κωνσταντίνα και το «Θέατρο Ένα» στη συμπρωτεύουσα] γιορτάζει την επέτειό του ανεβάζοντας αρχές της σεζόν στην κύρια του σκηνή, το «Μετά την Πρόβα» του Ίνγκμαρ Μπέργκμαν, για να συνεχίσει ρεπερτοριακά με το έργο του Μπέρναρντ Πόμερανς «Ο Άνθρωπος Ελέφαντας», που έκανε πρεμιέρα την περασμένη εβδομάδα στον «άλλο χώρο».

Η ηλικία του έργου τοποθετείται στο Βικτωριανό Λονδίνο, όταν ο ανερχόμενος χειρουργός Φρέντερικ Τρίβς συναντά έναν άνθρωπο με κεφαλή και ψαλμική διαταραχή. Μεταξύ τους αναπτύσσεται στενή σχέση, η οποία φέρνει τον θεατή αντιμέτωπο με το μεγαλείο της διαφορετικότητας και τη βίαιη όψη της απόρριψης. Τον ρόλο του πονόψυχου γιατρού ενσαρκώνει ο Ανδρέας Αραούζος. Ο σκηνοθέτης, ηθοποιός και ιδρυτής της θεατρικής ομάδας Alpha Square έχει αναλάβει από τον περασμένο Απρίλιο καθηκοντα βοηθού καλλιτεχνικού διευθυντή και έχει μια σαφή άποψη για την πορεία του θεάτρου στα μέλλον. «Μια από τις ουσιαστικότερες συμβολές του "Θεάτρου Ένα" ήταν το ότι κράτησε τον θεατή

σ' επαφή με τη σύγχρονη θεατρική γραφή. Αυτό είναι κάτι που θα συνεχίσουμε. Δεν θέλουμε ο θεατής να σκοτώνει την ώρα του στις παραστάσεις μας, αλλά να βγαίνει κερδισμένος. Κι αυτό πιστεύω θα το πετύχουμε συνεχίζοντας να δουλεύουμε με την ίδια σοβαρότητα και πειθαρχία που χαρακτηρίζει εδώ και χρόνια τις παραγωγές μας». Βέβαια, οι προκλήσεις της εποχής μας είναι μεγάλες και υπό τη σκιά της οικονομικής κρίσης τα πράγματα γίνονται ακόμα δυσκολότερα, καθώς στο νέο κεφάλαιο της ζωής του το «Θέατρο Ένα» θα έχει να αντιμετωπίσει μειωμένες χρηματοδοτικές ευκαιρίες. «Δεν είναι κερδοφόρα επιχείρηση το θέατρο», συνεχίζει εξηγώντας ο ηθοποιός και σκηνοθέτης. «Καθώς εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό απ' την κρατική επιχορήγηση, η οποία έχει σαφώς μειωθεί, το θέατρο μας έχει πληγωθεί σε κρίσιμο βαθμό. Θα συνεχίσουμε όμως να το πολεμάμε, ελπίζοντας στην πορεία να ανοίξει ο κύκλος μας για να συμπεριλάβει νέους θεατές που θα μεγαλώνουν από δω και μπρος μαζί μας».

Εικοσιπέντε χρόνια μετά, λοιπόν, και το μικρό θέατρο που πλέον μεγάλωσε έχει ν' αντιμετωπίσει ξανά προκλήσεις. Αν υπάρχει όμως ένα βετικό που ν' απορρέει απ' την αβεβαιότητα του καιρού μας αυτό συνίσταται στο ότι η επικαιρότητα δεν αφήνει περιθώρια για πράξεις-λύσεις, αλλά απαιτεί σχεδόν επιτακτικά την επιστροφή στην ουσία της τέχνης και της ζωής. Αυτό είναι κάτι που το «Θέατρο Ένα» φαίνεται να γνωρίζει καλά, και με την ίδια επιμονή που διεκδικάσε το δικαίωμα στη δημιουργία στο παρελθόν, αναμένουμε πως θα συνεχίσει και στα μέλλον να τολμά, δίνοντας φως στο καινούργιο.

Η Μαργαρίτα Ζαχαρίου στο «Κόκκινα Φανάρια»

«Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΛΕΦΑΝΤΑΣ» ανεβαίνει σε μετάφραση - σκηνοθεσία - φωτισμό του Ανδρέα Χριστοδουλίδου σε σκηνικά - κοστούμια Mike Κακούρη με τους Σωτήρη Μεσάντα, Ανδρέα Αραούζο, Μανώλη Μιχαηλίδη, Έρικα Μπεγέτη, Πέννυ Φοινίκη, Γιάνο Μακρά και Ανδρέα Μακρά. Στον «άλλο χώρο» μέχρι τις 6 Φεβρουαρίου. Πληροφορίες: Τηλ. 22348203.

Έλενα Πάρπα

elena.parpa
@phileleftheros.com

